

Temat: JAKA PSYCHOLOGIA? Wykłady 1-2.

I SLAJD

Źródła (przyczyny) mitów psychologicznych?

Objaśnienie ewolucyjne: mózg został stworzony do poznawania świata zewn. a nie siebie

Objaśnienie poznawcze („umysłowe”):

zmysły nie dostarczają wystarczających danych dla weryfikacji hipotez (możliwości „zdrowego rozsądku”, specyfika „intuicji”)

II SLAJD (stoły)

III SLAJD

Konsekwencje uznawania „mitów” psychologicznych

Szkoda:

Psychiczna /społeczna

Bezpośrednia/ pośrednia

IV SLAJD

Źródła popularności nieprawd psychologicznych

1. Znajomość – to, co powtarzalne i znane wielu, jest bardziej wiarygodne
2. Ekonomia poznawcza i selektywność – to, co łatwe i szybkie, nie wymaga wysiłku i jest „zamrażane” w sąd

V SLAJD

3. Wnioskowanie o przyczynowości na podstawie korelacji (współwystępowania) - np. *hipoteza cyklu przemocy*

4. Poprzedzanie = przyczyna (np. *schizofrenia a buty*)

5. Uogólnianie na podstawie niereprezentatywnej próby (np. *złudzenie klinicysty*)

6. Efekt sygnatury (podobieństwo=analogia)

VI SLAJD

7. Brak precyzji pojęciowej/językowej

VII SLAJD

8. Nadmierne generalizacje (casus „z Venus/z Marsa)

VIII SLAJD

Psychologia potoczna

Kategorie przekonań wg Fletchera:

1. dotyczące ukrytej natury świata i własnej osoby
2. dotyczące relacji między cechami
3. dotyczące reguł życia społecznego

IX SLAJD

Charakterystyka psychologii potocznej

- Efekt pierwszeństwa w przyswajaniu przekonań: ważniejsze, mocniej utrwalone, łatwiej torowane, automatycznie wyzwalane
- Nadogólność, tautologia wyjaśnień
- Funkcja afektywna - zapewniania poczucia bezpieczeństwa (sens wyjaśniania)
- Funkcja ochrony tożsamości

X SLAJD

Psychologia jako dyscyplina naukowa

Spóecznie zorganizowana działalność nastawiona na wytwarzanie informacji oraz rezultaty tej działalności (Madsen, 1980)

Spóeczny system weryfikacji przekazywanej z pokolenia na pokolenie wiedzy, filtrowania jej tak, aby pozostawić te twierdzenia, treści i prawidłowości, których jesteśmy najbardziej pewni (Witkowski, 2009)

XI SLAJD

ZADANIE (KONFIRMACJA)

XII SLAJD

Charakterystyka psychologii naukowej

- Poszukiwanie regularności (przyczynowe, korelacyjne; „jeżeli... to...”)
- Stosowanie metod falsyfikacji i confirmacji
- Ustalanie **odstępstw** od regularności i warunków ich obowiązywania
- Dodatkowo sprzężenie zwrotne między pytaniami i odpowiedziami (te ostatnie rzadko są ostateczne)

- Miarą wartości – trafne przewidywanie

XIII SLAJD

Funkcje psychologii jako nauki (Brzeziński, 2005)

- OPIS
- WYJAŚNIANIE
- PRZEWIDYWANIE

XIV SLAJD

TRUDNOŚĆ OPISU

„Pojęcia teoretyczne odznaczają się tym, że ich treść nie jest na ogół jasno i jednoznacznie sprecyzowana; innymi słowy, jednej i tej samej nazwie cechy, przy tych samych hipotezach wyjaśniających, może odpowiadać kilka różnych zbiorów zachowań się, z których każdy stanowi dobrą deskrypcję tej cechy. Tę ‘elastyczność’ odpowiedniości między nazwą cechy a jej deskrypcją nazywa się często ‘**nadwyżką znaczeń**’. Jedną z konsekwencji istnienia nadwyżki znaczeń jest możliwość konstrukcji różnych, równie dobrych definicji tej samej cechy, i w rezultacie (...) – różnych narzędzi pomiaru tej cechy” (Nowakowska, 1970, za: Spindel, 2008).

XV SLAJD

Trudność wyjaśniania

- jest „próbą” więc może być niepoprawne
- jest zawsze psychologiczną jakością
- pomaga w tworzeniu wiedzy, lepszych teorii i modeli; NIE IMPLIKUJE POSIADANIA TEORII
- zawsze odnosi się także do zjawisk pośrednich
- NIE GWARANTUJE UMIEJĘTNOŚCI PRZEWIDYWANIA

XVI SLAJD

Pułapki wyjaśniania

- akcentowanie wybranych cech wyjaśniania z pominięciem pozostałych
- uznawanie, że wyjaśnianie jest niezależne od *explanandum*: że domena i typ wyjaśnienia nie mają znaczenia (koncepcja unifikacji nauki –Wilson)
- płytki, funkcjonalny poziom wyjaśnienia używany do tworzenia przewidywań, oceny
- niedoprecyzowanie relacji wyjaśniania i przewidywania

XVII SLAJD

Trudność przewidywania

- może być całkowicie pozbawione wyjaśnienia; (niemożność przewidzenia PRZED a umiejętność wyjaśnienia PO)
- jest trudniejsze dla stanów odległych w czasie; często niemożliwa predykcja przyszłości na podstawie wyjaśnienia teraźniejszości (wydarzenia jako układy dynamiczne)
- paradoks przewidywania: *im więcej wiemy, tym mniej możemy przewidywać*

XVIII SLAJD

Teoria

- zakłada umiejętność wyjaśniania
- jest o wiele głębsza niż wyjaśnienie
- nie musi wyjaśniać wszystkiego, co odnosi się do zjawiska
- W NATURZE CZŁOWIEKA LEŻY DOMAGANIE SIĘ WYJAŚNIEŃ, CO PROWADZI DO SUBIEKTYWNEGO PRZECENIANIA ICH GŁĘBI (*illusion of explanatory depth*)

XIX SLAJD

Ilustracja siły „wiary w mity psychologii” - sądy studentów psychologii (w nawiasach procent studentów uznających mit za prawdę)

Profilowanie psychologiczne to skuteczne narzędzie do tworzenia „portretu psychologicznego” sprawcy (86,4%)

Słuchanie muzyki Mozarta podnosi iloraz inteligencji (39,3)

Podejście poznawczo-behawioralne to jedyny skuteczny rodzaj terapii (16,4)

CO WARTO PRZECZYTAĆ (źródła wykorzystane)

https://www.researchgate.net/publication/304998339_Mity_psychologiczne_wsrod_studentow_psychologii_Psychology_myths_among_psychology_students

- Haman, M. (2008). Racjonalne powody akceptacji koncepcji pseudonaukowych: dążenie do prostoty, społeczny podział pracy w nauce i fałszywe dychotomie pojęciowe. *Psychologia Społeczna, tom 3 4 (9) 336–339*.
- Jach, Ł. (2015). Nauka jako obiekt kultu. Wprowadzenie do koncepcji scjentoteizmu.
- Łukaszewski, W. (2012). Psychologia podzielona. *Chowanna, tom specjalny, 15-29*.
- Nisbett, R., E. (2016). Mindware. Narzędzia skutecznego myślenia. przekład: Agnieszka Nowak-Młynikowska. Sopot: smak słowa
- Spendel, Z. (2008). Psychologia (pracy) jako paliatyw. Kilka uwag na marginesie dyskusji o perspektywach psychologii pracy. *Czasopismo psychologiczne, t. 14, nr 1*.
- Wilson, R. A., Keil, F. C. (2000). The shadows and shallows of explanation. W: F. C. Keil, R. A. Wilson (red.), *Explanation and cognition*, Cambridge, MA: The MIT Press.
- Weiner, J. (2018). Łosoś w maszynie. *Przekrój, nr 2 (3561)/18, s.128*.
- Witkowski, T. (2009). Zakazana psychologia (t.1)